

JOURNAL OF ENDANGERED LANGUAGES

TURKIC LANGUAGES

TEHLİKEDEKİ DİLLER DERGİSİ

TÜRK DİLLERİ

Sayı/Issue:4-5, Cilt/Volume:3, Yaz/Summer, Kış/Winter 2014 ISSN:

Bashkir File

Wise Men of the Turkic World

Әхмәтзәки Вәлиди Туғандың

тыуыуына
125 ЙЫЛ

Guest Editors

Habibe Ersoy Yazıcı & Feyruze Garipova

Ф.Хисамитдинова

İ. Biner

З.Аминев

F. Garipova

A. Halilova

З. Хабибуллина

Z. Habibullina

L. Ishkildina

Г. Ягафарова

G. Karimova

Ф. Нәзершина

Sh. Nafikov

A. Salihov

R. Sulejmanova

M. Валиева

H. Yazıcı Ersoy

G. Yuldıbayeva

From the Turkic Speaking World

- Б. Әбдуәлиұлы • G. Naciyeva
- N. Okutan • M. Pomorska • C. Pelikani

Relatives and Neighbours of the Turkic World

- R. Alimov • B. Khabtagaeva
- Ç. H. Şevket & Ç. Çapraz
- Ö. S. Durhan • M. Altun

World Turcology: Countries and Portraits:

Bashkiria/ Башкортостан Başkurdistan

Ф.Хисамитдинова / F. Hisamitdinova

© Special thanks to İsmet Biner for the cover photograph and his contribution to this issue

Cover Design: M. Emre Serdaroğlu & Süer Eker

Ф.ХИСАМИТДИНОВА

Божества верхнего
мира в мифологии
башкир

H.GÖKÇE

Lehçe Teması ve
Başkurt Dil Sahasındaki
Örnekleri

Г.ЯГАФАРОВА

О номинации в
башкирской лексике

Б.ӘБДУӘЛИҰЛЫ

Қыпшақ тобындағы тілдерге ортақ
антропоним-жасамдық негіздер

E-Dergi/E-Journal: <http://www.tehlikedekidiller.com> - <http://dergi.tehlikedekidiller.com>

E-Dergisi/E-Journalı: <http://www.tehlikedekidiller.com> - <http://dergi.tehlikedekidiller.com>

TEHLİKEDEKİ DİLLER DERGİSİ-TÜRK DİLLERİ (TDD) JOURNAL OF ENDANGERED LANGUAGES-TURKIC LANGUAGES (JofEL) Cilt/Volume 4, Sayı/Issue 4, Kış/Winter 2014

Yılda iki kez yayımlanan, az konuşurlu Türk toplulukları ve komşu/akraba topluluklarla ilgili dilbilim, toplumdilbilim, antropoloji ve kültüroloji yazılarına açık uluslararası hakemli elektronik dergi. Dergimize gönderilen makalelerin özgün ve yayımlanmamış olduğunu garanti etmek yazarların sorumluluğundadır.

An international peer-reviewed and bi-annual e-journal publishing linguistic, sociolinguistic, anthropological and culturological studies on the lesser spoken languages of the Turkic and related communities. It is the authors' responsibility to ensure that submitted manuscripts are original and unpublished publications.

Yayım Dilleri/Publishing Languages

Türkçe, İngilizce (Rusça, Türk dilleri)/Turkish, English (Russian, Turkic Languages)

İletişim/Contact

www.tehlikedekidiller.com • www.dergi.tehlikedekidiller.com

Yayım Kurulu/Editorial Board

Süer EKER • Ülkü ÇELİK ŞAVK • Engin Nadir UZUN • Marcel ERDAL • Eyüp BACANLI • İsa SARI • Tolga ÇAKMAK • Tamás CSERNYEI

Bu Sayının Yayımcıları/Editors of this Issue

Habibe Yazıcı ERSOY • Fayruza GARİPOVA • Süer EKER • Ülkü ÇELİK ŞAVK • İsmet ÇETİN

İngilizce Yayımcıları/English Editors

Nilgün İSMAIL • Nuray ALAGÖZLÜ • Özge CAN

Danışma Kurulu/Advisory Board

Ali ASKER • Ingeborg BALDAUF • Çiğdem BALIM • Yuliya BLETSKA • Aziyana BAYIR-OOL • Daniel CHATHAM • Han Woo CHOI • Éva Á. CSATÓ JOHANSON • Juliboy ELTAZAROV • Jale GARİBOVA • Arianne DWYER • K. David HARRISON • Henryk JANKOWSKI • Lars JOHANSON • Birsnel KARAKOÇ • Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL • Bayarma KHABTAGAEVA • German KİM • Hyo-Joung KIM • Éva KINCSES-NAGY • Fatih KİRİŞÇİOĞLU • Sergey KLYAŞTORNIY • Dmitriy MİHAYLOVİÇ NASİLOV • İrina NEVSKAYA • Ajana OZONOVA • Marzanna POMORSKA • Valentin IVANOVIÇ RASSADİN • Elisabetta RAGAGNIN • Semih TEZCAN • Abdurishid YAKUP • Gülsüm KİLLİ YILMAZ

Sayfa Tasarımı/Mizanpaj/Page Design

Süer EKER • Fatma AY • Munise OZBAŞ

Kapak Tasarım/Cover Design

 Süer EKER • Emre SERDAROĞLU-SAFİR MEDYA

Kapak Fotoğrafı/Cover Photograph

© İsmet BİNER

Logo Tasarım/ Logo Design

Emre ALKAÇ

Bilimsel Katkı/Scientific Contribution

Nuray Alagözlü • Alesker Aleskerli • Sema Aslan • Duygu Özge Demir • Oğuzhan Durmuş • Mustafa Durmuş • Juliboy Eltazarov • Erkin Emet • Binnur Erdağı Doğuer • Aysu Erden • Feyzi Ersoy • Güllü Karanfil • Hülya Kasapoğlu Çengel • Astrid Menz • Henryk Jankowski • Çetin Pekacar • Musa Salan • Eyüp Sarıtaş • Sultan Tulu • N. Engin Uzun • Habibe Yazıcı Ersoy • Hüseyin Yıldız • Güllü Yoloğlu • Gulnara Suleymanova

TEHLİKEDEKİ DİLLER DERGİSİ-TÜRK DİLLERİ (TDD) JOURNAL OF ENDANGERED LANGUAGES-TURKIC LANGUAGES (JofEL) Cilt/Volume 3, Sayı/Issue 4-5, Yaz/Summer • Kış/Winter 2014

©Her hakkı saklıdır/Copyright 2012-2014 TDD/JofEL

Bu dergideki yazılardan kaynak göstermek koşuluyla yararlanılabilir.

Any of the published articles made use of in this journal should be cited.

©Sahibi

Süer Eker & Ülkü Çelik Şavk

KONUK YAYIMCILAR/GUEST EDITORS

Habibe YAZICI ERSOY • Feyruze GARİPOVA / BAŞKURT DOSYASI/BASHKIR FILE

YAYIMCILAR/EDITORS

Süer EKER • Üikü ÇELİK ŞAVK

**İÇİNDEKİLER
CONTENTS**

Yayımcılardan From the Editors	Sunuş Presentation		i
BASKURT DOSYASI BASHKIR FILE			
01.	Ф.Г. Хисамитдинова	Диалектная система башкирского языка и башкирская диалектология Dialect system of the Bashkir language and Bashkir dialectology	1
02.	Ф.Г. Хисамитдинова	божества верхнего мира в мифологии башкир The Deities of the Upper World in the Bashkir mythology	23
03.	З.Г. Аминев	О реликте культа гор у Башкир On the mountain worship of Bashkir people	37
04.	F. Garipova	Başkurdistan Cumhuriyeti'nde Dil Siyasetinin Kanuni Esasları Legislation of language policy in the Republic of Bashkortostan	41
05.	H. Gökçe	Lehçe Temasive Başkurt Dil Sahasındaki Örnekleri Dialect contact and examples of in Bashkir language area	47
06.	З.А. Хабибуллина	Проблема языковой преемственности между древне- и среднетюркскими письменными памятниками и современными тюркскими языками The problem of the ancient Turkic monuments' languages and the modern Turkic languages relations	65
07.	Z.A. Habibullina	Eski ve Orta Türk Yazılı Abideleri ve Modern Türk Dilleri Arasındaki Dilsel Bağlar Sorunu The problem of the ancient Turkic monuments' languages and the modern Turkic languages relations	75
08.	A.D. Halilova	Başkurtçada Dekoratif ve Süsleme Sanatı İsimlerinin Tarihî Genetik Tabakaları Historical-genetic layers of decorative and applied art lexis in the Bashkir language	85
09.	F. G. Hisamiddinova & İ. Biner	Başkurtlar ve Başkurtça Bashkirs and Bashkir Language	93
10.	L.K. Ishkildina	The issue of the origin of the anlaut phoneme [š] in the Bashkir language Başkurtçada [š] Önsesinin Meydana Gelme Sorunu	111

11.	G.N. Jagafarova	О номинации в башкирской лексике About the nomination in the Bashkir lexicon	115
12.	G.Karimova	Ceremonies connected with the protection of the child and mother in the Bashkir language (An ethno-linguistic analysis) Başkurt Dilinde Çocuk Ve Anneyi Korumayla Bağlantılı Törenler	123
13.	Ф. А. Надршина	Мәғәнәләш мәкәлдәр һәм әйтемдәр Anlamdaş Atasözleri ve Deyimler Synonyms phrases and proverbs	127
14.	Sh.V. Nafiqoff	Old Turkic demonstrative pronoun 'this' and its broader etymology Eski Türkçe"bu" İşaret Zamiri ve geniş etimolojisi	131
15.	R.A. Sulejmanova	Russian and Western First Names in Bashkir Anthroponymy Başkurt Antroponiminde Rusça ve Batı Dillerine Ait Kişi Adları	135
16.	M.P. Валиева	Периоды башкирского языка и их классификация Başkurt Dilinin Dönemleri ve Sınıflandırılması Periods of the Bashkir language and its classification	141
17	H. Yazıcı Ersoy	Başkurt Türkleri ve Dilleri Bashkirs and Bashkir Language	147
18	G. V. Yuldıbayeva	Türk Soylu Halkların Folklorunda Hızır İlyas Tipi Type of the Hızır İlyas in the folklore of Turkic peoples	191

TÜRK DİLLİ DÜNYADAN

FROM THE TURKIC SPEAKING WORLD

19.	Б. Әбдуәлиұлы	Қыпшақ тобындағы тілдерге ортақ антропонимжасамдық негіздер және олардың ұлттық сипаттары Kıpçak Grubundaki Dillerde Ortak Antroponom Yapım Esasları ve Onların Ulusal Nitelikleri Common principles of anthroponym production and their national qualifications in the Kipchak group languages	195
20.	G. Hacıyeva	Orhon Yazıtlarından Günümüze Kadar Oğuz Türkçesi Development of the Oghuz Turkish from the Orkhon inscriptions until today	209
21.	N. Okutan	Geleneksel Sürekliliğe Katkı Bağlamında Bir Kültür Taşıyıcısı Olarak Yesevi Sanat Topluluğu Yesevi (Sanat Topluluğu (Yesevi Art Community) as a cultural conveyor in the context of contribution to the	221

		traditional continuity	
22.	M. Pomorska	Orta Çulım, Aşağı Çulım ve Küerik Diyalektlerinde Renk Adları Colour names in the Lower Chulym and Küerik dialects	2 35

TÜRK DÜNYASININ AKRABALARI VE KOMŞULARI RELATIVES AND NEIGHBOURS OF THE TURKIC WORLD

23.	R. Alimov	Sart-Kalmaklar ve Dilleri Üzerine On the Sart Kalmaks and their language	243
24.	Ç. Çapraz	Altayik Kökenden Fin-Ugorluğa Macaristan'da Farkli Dil Bilimsel Yaklaşımlar Alternative linguistic approaches in Hungary from Altaic roots to Finno-Ugrianness	253
25.	S. Duran	Tevfik Esenç and the Ubykh Language Tevfik Esenç ve Ubih Dili	269
26.	B. Khabtagaeva	The Buryat Influence on the Barguzin Evenki people and their language Barguzin Evenki Halkı ve Dili Üzerindeki Buryat Etkisi	271
27.	Ch. Pelikani	Turkish Loanwords in Russian Language Rusçadaki Türkçe Ödünçlemeler	285

DÜNYA TÜRKOLJİSİ: ÜLKELER VE PORTELER WORLD TURCOLOGY: COUNTRIES AND PORTRAITS

28.		Хисамитдинова Фирдәүес Ғилмитдин кызы Рәсәй фәндәр академияһы Өфө ғилми үзәге Тарих, тел һәм әзәбиәт институты директоры, филология фәндәре докторы, профессор	303
-----	--	--	-----

TÜRK DÜNYASININ BİLGELERİ WISDOMS OF THE TURKIC WORLD

29.	A. Salihov	Zeki Velidi Togan	307
-----	------------	-------------------	-----

YAYIN DEĞERLENDİRMELER/TANITMALAR BOOK REVIEWS/PRESENTATIONS

30.	Kazım Özden	Tarihin Aynasında Halaçlar Khalajs in the Mirror of history	313
31.	Hatice Vargelen	Hakas Türkçesinde Fiil Verb in Khakass language	315
32.	Hatice Yurtseven	Lobnor -Minara Aliyeva	317
33.	İsmet Biner	Başkurt Dili Grameri	319

HABERLER

NEWS

34.	Mustafa Altun	2014 'Dil' Haberleri	321
-----	---------------	----------------------	-----

2014 'Language' News

JofEL • TDD

JOURNAL OF ENDANGERED LANGUAGES

TURKIC LANGUAGES

TEHLİKEDEKİ DİLLER DERGİSİ

TÜRK DİLLERİ

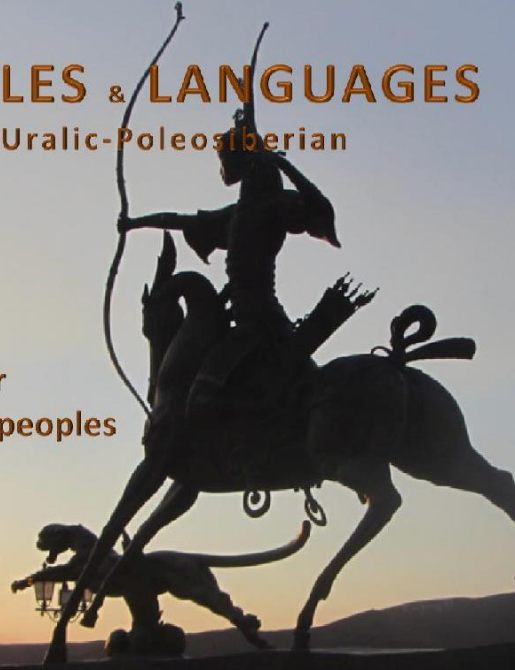

SIBERIAN PEOPLES & LANGUAGES

Turkic-Mongolic-Uralic-Poleosiberian

Call for Paper !

You are invited to submit your
papers on Siberia & Siberian peoples
for the 7th - 8th issue

Konuk Editörler

Vildan KOÇOĞLU & GÜNDOĞDU

Ferah TÜRKER

©Photo: V. Koçoğlu Gündoğdu

© Journal of Endangered Languages: Turkic Languages
Süer Eker & Ülkü Çelik Şavk